

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponenta práce

Autorka práce: bc. Jitka Modlitbová

Název práce: Srovnání přístupu ke vzdělávání Romů v České republice a Velké Británii

Autorka posudku: Mgr. Anna Zelinková

Autorka předkládané diplomové práce se zabývá velmi důležitým a aktuálním tématem, které je v současné době předmětem jak veřejných diskuzí (zejména díky nedávným kontroverzním výrokům prezidenta Miloše Zemana), tak řady odborných studií a výzkumů. Autorka se snaží na zkoumanou problematiku dívat jednak skrz možnosti přenosu vybraných politických opatření z Velké Británie do českého prostředí, dále jsou vybraná opatření v rámci práce konzultována s experty na danou problematiku a jsou analyzována přesvědčení expertů o problematice. Obsah práce tedy úplně neodpovídá názvu práce, neboť autorka se příliš nevěnuje samotné komparaci přístupu ke vzdělávání, ale možnostem transferu politik z Velké Británie do České republiky a názorům expertů na tuto problematiku.

V tématu práce se prolínají dvě základní oblasti. První z nich jsou možnosti a limity přenosu dobré praxe do českého kontextu. Druhou oblastí je identifikace a formulace přesvědčení expertů o problematice. Dvojakost tématu se ukazuje také v tom, že v části zaměřené na přesvědčení expertů se autorka pokouší pohybovat na obecné rovině a sleduje názory širší povahy, naopak na úrovni posuzovaných opatření se (logicky) pohybuje na velmi konkrétní rovině (na úrovni školy). Tyto dvě roviny se ale v práci prolínají ne vždy přesvědčivě a autorka nedostatečně vysvětluje souvislost mezi oběma oblastmi. Lze konstatovat, že práce jako celek má tendenci se díky tomuto „rozpadat“. S široce vymezeným tématem souvisí i nedostatečná přesnost ve formulaci cílů a výzkumných otázek. V práci jsou vymezeny tři hlavní cíle a velké množství výzkumných otázek. Autorka ale nijak výzkumné otázky ve vztahu k cílům nestrukturuje, výsledný text tedy působí nepřehledně a autorkou nepromyšleně. Je pochopitelné, že důsledkem velkého množství a širokého vymezení otázek je skutečnost, že ne na všechny dostane čtenář v textu odpověď. Strukturace práce jako celku je srozumitelná a logická, ale některé kapitoly nejsou dostatečně podrobně strukturovány, což má za následek rovněž horší přehlednost textu.

Teoretická východiska práce autorka vztahuje jednak k teoriím přenosu politik a dále k typologii přesvědčení podle Sabatiera. Teoretická východiska by mohla být v práci zpracována podrobněji a precizněji, nelze ale upřít autorce snahu pracovat s teoriemi i dále v textu a v rámci analýzy získaných dat. S typologií přesvědčení autorka pracuje zejména v kapitole „Analýza rozhovorů s experty z hlediska jejich přesvědčení“. Tato kapitola se snaží o identifikaci přesvědčení expertů, podává ale velmi obecně formulované závěry a navíc nesprávně pracuje se Sabatierovým konceptem. Autorka identifikovala v rámci této kapitoly jako *deep core beliefs* (nejobecnější rovina přesvědčení) názory typu „problémy v českém vzdělávání přetrvávají dlouhodobě“, „segregační tendence Romů v České republice jsou dlouhodobým, složitým a naléhavým problémem, který je potřeba řešit“ či „inspirace praxí ze zahraničí je prospěšná“. Podle Sabatiera (1999) jsou ale *deep core beliefs* základní ontologické a normativní hodnoty a přesvědčení, které jsou na obecnější úrovni, než s nimi pracuje autorka, tj. nejsou odlišné pro jednotlivé segmenty politického života či pro jednotlivé politiky (vzdělávací, sociální, bezpečnostní, zdravotní atd.). Sabatier uvádí jako příklad *deep core beliefs* hodnoty individuální svobody versus rovnosti ve společnosti či pravo-levou politickou škálu (Sabatier 1999: 121). Je rovněž důležité si uvědomit, že není možné,

jednoduše se respondentů na jejich přesvědčení zeptat, což bylo pravděpodobně snahou autorky nebo to tak alespoň z textu pro čtenáře vyplývá.

Kapitola věnovaná sběru a analýze dat je nestructurovaná, což opět přispívá k její nepřehlednosti. Autorka v práci využívala desk research, dále provedla osm rozhovorů s experty. Autorka se rozhodla zachovat respondentům anonymitu, jedinou informaci, kterou se čtenář o respondentech v práci dozví, je, že tři rozhovory byly realizovány se zástupci neziskových organizací pohybujících se v problematice, tři se zástupci tří různých ministerstev a dva se zástupci pražských škol, které „samy sebe považují za inkluzivní“. Bylo by vhodné, aby autorka uvedla alespoň základní informace o respondentech a jejich pozici a roli v problematice, což je jistě možné i se zachování jejich anonymity, např. v případě zástupců státní správy, by bylo vhodné uvést, o jaká ministerstva se jedná, na jakých pozicích respondenti pracují; v případě zástupců škol popsat, v jak velké škole respondenti pracují, o jaký typ školy se jedná (běžná základní škola, základní školu se zaměřením atd.), jak velkou část ve škole představují Romové, na jaké pozici pracuje respondent (učitel/vedení školy/metodik atd.). Zároveň v práci chybí vysvětlení, proč byli vybráni právě tyto respondenti. V práci dále postrádám informace týkající se samotných rozhovorů (kdy proběhly, jak byly dlouhé). Souhrnem lze konstatovat, že v práci chybí dokreslení kontextu realizovaných rozhovorů, což je samozřejmě podstatné i pro samotné závěry práce.

Experti v rámci rozhovorů posuzovali jednotlivá opatření z hlediska jejich finanční náročnosti, administrativní zátěže a politické průchodnosti. Experti hodnotili předložená opatření na škále, která byla (pravděpodobně) 1-3. (Autorka na různých místech v textu uvádí různou velikost škály. V rámci kapitoly Metody a metodologie je uvedeno, že šlo o škálu 1-10, resp. o pár řádků níže je uvedeno 1-15, zatímco jiná informace je uvedena v kapitole věnující se výsledkům analýzy, kde je uvedena škála 1-3 a stejně tak v příloze ve scénáři pro rozhovory.) Experti neměli za úkol u jednotlivých opatření hodnotit jejich účinnost (nakolik pomohou opatření řešit problém). Autorka dopady opatření řešila v rámci kategorií zamýšlené důsledky opatření a nezamýšlené důsledky opatření. U každého opatření popsala, k jakým dopadům mohou opatření vést, avšak ty nejsou už srovnány vůči sobě navzájem. „Vítězná“ opatření jsou tedy zejména finančně nenáročná, nekonfliktní a jednoduše realizovatelná, ačkoli je autorka prezentuje jako opatření, která „byla experty vyhodnocena jako nejvíce přínosná pro české prostředí“. Účinnost je částečně řešena v rámci kapitoly Evaluace vybraných opatření, ta se ale zabývá pouze „vítěznými“ opatřeními (tato kapitola navíc nepředstavuje skutečnou evaluaci opatření, ale poskytuje pouze souhrn informací často již uvedených v předchozích kapitolách).

Autorka využívá dostatečné množství literatury a dat. Na některých místech práce se ale autorka nesprávně odkazuje na zdroje. V kapitole č. 4 je u odkazu na zdroje uvedeno pouze jméno autora a strana, nikoli rok vydání textu. Práce je z hlediska stylistiky na uspokojivé úrovni, ale z hlediska formy není její zpracování zcela bez nedostatků. Práce nemá sladěné formátování, např. v některých kapitolách úplně chybí odstavce. Na dvou místech je v textu nedokončená věta (str. 21 a 44). V některých kapitolách (konkrétně např. kapitola 9 – Opatření vhodná pro transfer) dochází k „terminologickému zmatku“, protože autorka v textu ne vždy logicky pracuje s pojmy „opatření“ a „kritéria“.

**Z výše uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě
a hodnotit ji známkou „dobře“.**

Datum: 20. 1. 2015

Podpis: